

LUNDS
UNIVERSITET

BESLUT

Diarienummer V 2021/3164

Datum 2022-02-03

Adressat
Socialdepartementet

Rektor

Yttrande över betänkandet Riksintressen i hälso- och sjukvården – stärkt statlig styrning för hållbar vårdinfrastruktur (SOU 2021:71)

Ert diarienummer S2021/06163

Lunds universitet har anmodats att yttra sig över rubricerad remiss. Universitetets yttrande har utarbetats av universitetslektor Henrik Loodin, samhällsvetenskapliga fakulteten och professor Mikael Bodelsson, medicinska fakulteten.

Ställningstaganden att beakta

Utredningens förslag kommer att påverka drift och planering av hälso- och sjukvården på regional och kommunal nivå. Förslaget om ökad statlig styrning kommer att skapa nya förutsättningar för regioner och kommuner att planera sitt arbete vad gäller vårdplatser, utförande och kompetens. Vilket innebär att regioner och kommuner ska beakta rättsligt reglerade riksintressen för hälso- och sjukvården.

- *Stärkt statlig styrning:* att riksintressen sätts först och en tillsynsmyndighet kan ompröva regionala och kommunala beslut går, som också utredningen påpekar, i konflikt med det kommunala och regionala självstyret. Förslagen kan också komma att försvåra planeringen av vård utifrån den behovsstruktur som på förhand är identifierad i regioner och kommuner. Mot denna bakgrund skapar detta problem för att nå den kostnadseffektivitet som är en målsättning för investeringar inom hälso- och sjukvården. Dock ger förslaget bättre möjligheter för planering på riksnivå, men det sker på bekostnad av det kommunala och regionala självstyret.

- *Reglering av interregional samverkan:* Behovet av nationellt gemensamma och enhetliga principer för vård är sedan länge utrett. Regioner är också skyldiga att samverka enligt hälso- och sjukvårdslagen, ett exempel är högspecialiserad vård som med fördel bedrivs på ett fåtal platser. Hälso- och sjukvården vinner också på att ta fram standardiserade definitioner och modeller för planering och utveckling (s. 269). Dock kan samverkan mellan regioner och kommuner också involvera privata aktörer som bedriver vård på kontrakt åt kommunen och regionen. Patienter, patientdata och andra känsliga uppgifter kan komma att hanteras av aktörer som i en kommun eller region inte har rätt till att utföra hälso- och sjukvård. Här finns ytterligare en grund för värdekonflikter mellan aktörer med olika logiker för hur hälso- och sjukvård ska bedrivas. Det behövs en större medvetenhet och en bättre kunskap om hur privata aktörer samverkar med offentliga aktörer och över de regionala gränserna. De offentliga och privata relationerna måste även regleras i lag.
- *Systematisk erfarenhetsuppbyggnad:* Erfarenhetsutbyte och kunskapsöverföring är svårt att hantera med dagens system (s. 271). En bolagisering av fastigheterna för hälso- och sjukvård föreslås och kan innebära lättnader för regioner vad gäller finansiella risker. Dock kan det skapa ökade administrativa kostnader som tar resurser som kan användas i kärnverksamheten i anspråk. En bolagiseringsprocess är till viss del irreversibel och svår att ändra om det visar sig vara en ineffektiv förvaltningsform. Det kan också skapa problem vid hantering av känsliga uppgifter när bolag och offentlig sektor hanterar information från kvalitetsregister, journaler och andra register.
- *Tillvaratagande av statliga intressen:* Ett intimt samarbete mellan de statliga eller statligt styrda universiteten och sjukvårdshuvudmännen är en förutsättning för att forskning och utbildning inom sjukvårdsområdet blir så bra och ändamålsenlig som möjligt. Det bör därför framgå tydligare att staten, i sin styrande roll, även tillser att universitetens intressen i vårdinfrastrukturen tillgodoses.

Avslutande kommentarer

Sammantaget ger utredningens förslag staten som lagstiftare ett större mandat till att överpröva regioners och kommuners lokala beslut. Ett förfarande som kan vara kontroversiellt eftersom det minskar lokal autonomi och försvårar arbetet med nära vård. Fokus för förslagen är också att öka samverkan och kunskapsöverföring samt erfarenhetsutbyte, vilket är positivt men kan skapa värdekonflikter i den i övrigt komplexa verksamheten hälso- och sjukvården trots allt är.

Föreliggande utredning syftar till att bidra till ökade förutsättningar för hälso- och sjukvårdens huvudmän och regeringen att fatta strategiska beslut om hälso- och sjukvård som svarar mot behoven ur ett nationellt perspektiv. Utredningens förslag är i linje med hälso- och sjukvårdslagens postulat om hur hälso- och sjukvårdsverksamhet ska organiseras och bedrivs med målet god hälsa och vård på lika villkor för hela befolkningen. Det är positivt att utredningen gjorts och förslagen går att genomföra.

Lunds universitet delar den verklighetsbeskrivning som delges i utredningen och ser positivt på lagförslagen. Det bör dock särskilt framhållas att staten, i den styrande roll som föreslås, även tillser att statliga intressen i vårdinfrastrukturen tillgodoses. Således ska vårdinfrastrukturen styras så att universitetens behov av tillgång till vården och ett gott samarbete med sjukvårdshuvudmännen främjas så att forskning och utbildning inom sjukvårdsområdet blir så bra och ändamålsenlig som möjligt.

Beslut

Beslut att avge detta yttrande har fattats av undertecknad rektor i närvaro av förvaltningschef Susanne Kristensson efter hörande av representant för Lunds universitet studentkårer och efter föredragning av universitetslektor Henrik Loodin, samhällsvetenskapliga fakulteten.

Erik Renström